

Zaalteksten Kiezen voor Vincent

Zaalteksten Kiezen voor Vincent	1
Kiezen voor Vincent.....	1
Vincent van Gogh (1853-1890).....	2
Stilleven met bijbel, 1885	3
Stilleven met mand met bloemen, 1844	3
Herfst, c. 1865	4
Theo van Gogh (1857-1891).....	5
Meer met een boot, c. 1880.....	6
Het konijn, 1866	6
Stel je voor.....	7
Bretonse vrouw in een boomgaard, 1888.....	7
Kabinet van Theo van Gogh, c. 1790-1800.....	8
Jo van Gogh-Bonger (1862-1925).....	8
Portret van Theo van Gogh, 1889	9
Fontein in de tuin van de inrichting, 1889	9
Foto: Bernard Eilers, 1910-1911.....	10
Ingenieur Vincent van Gogh (1890-1978)	11
Zeegezicht bij Les Saintes-Maries-de-la-Mer, 1888	11
Interieur van de ondergrondse kluis in de duinen bij Castricum	12
Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen, 1884-1885.....	13
Een nieuw museum.....	13

Kiezen voor Vincent

Het Van Gogh Museum beheert de grootste collectie schilderijen, tekeningen, prenten en brieven van Vincent van Gogh. Ook de verzameling kunst van tijdgenoten die Vincent samen met zijn geliefde broer Theo bijeenbracht, wordt hier bewaard.

Dankzij de familie van de broers is deze collectie bijeengebleven, maar het had ook heel anders kunnen lopen. Na de dood van Theo, slechts een half jaar na het overlijden van Vincent, stond zijn jonge weduwe Jo van Gogh-Bonger voor een belangrijke keuze: wat moest ze doen met de nalatenschap van de broers?

Deze tentoonstelling markeert het vijftigjarig jubileum van het Van Gogh Museum. Drijvende kracht achter de oprichting van het

museum was ingenieur Vincent van Gogh. Hij was de zoon van Theo en Jo, die hem vernoemden naar zijn oom.

Vincent schilderde de *Amandelbloesem* als geboortegeschenk voor zijn neefje.

Zo verbindt dit schilderij Vincent, Theo, Jo en ingenieur Vincent. De keuzes die zij maakten waren allesbepalend voor de collectie - dit is hun verhaal.

Volg de tijdlijn op de vloer en muren en ontdek hoe de collectie van Vincent en Theo via Jo en ingenieur Vincent in het Van Gogh Museum terechtkwam.

Vincent van Gogh (1853-1890)

Dat Vincent van Gogh kunstenaar zou worden stond in zijn jeugd allesbehalve vast. Vincent groeide op in Brabant, in een domineesgezin. Op zijn zestiende ging hij aan de slag als jongste bediende in de kunsthandel Goupil & Cie in Den Haag. Hier leerde hij veel over kunst en ontwikkelde hij zijn smaak. Van kunstenaars die hij goed vond, verzamelde hij prenten.

Deze tijd markeert ook het begin van een intensieve briefwisseling tussen Vincent en zijn broer Theo. De twee hadden een innige band, die onverwoestbaar bleek. Aangespoord door Theo besloot Vincent na talrijke mislukte baantjes om kunstenaar te worden.

Zo vond hij op 27-jarige leeftijd de zinvolle levensinvulling waar hij al jaren naar zocht.

Wist jij dat...?

Dit is een schilderij van een dorp in Brabant, in het zuiden van Nederland. Maar daar is het niet gemaakt: Vincent schilderde het in Zuid-Frankrijk, 1000 kilometer verderop. Helemaal uit zijn hoofd. Hij dacht terug aan hoe fijn het vroeger was, toen hij als kind in Brabant woonde.

Vincent van Gogh (1853 - 1890)

Stilleven met bijbel, 1885

Vincent schilderde dit stilleven niet lang na het plotselinge overlijden van zijn vader Theodorus.

De lijvige bijbel van zijn vader en zijn eigen moderne Franse roman staan symbool voor hun verschillende levensopvattingen.

Wist jij dat....?

In onze tijd maak je foto's met je smartphone en kun je ze meteen doorsturen.

Maar in de tijd van Vincent ging dat heel anders. Als je iemand een foto van jezelf wilde geven, moest je naar een fotograaf.

Wist jij dat....?

Toen Vincent en zijn broertje Cor samen een lange wandeling maakten, tekenden ze onderweg een plattegrond. Die stuurden ze naar Theo, die in Parijs woonde. Zo wist Theo waar zijn broers in Nederland allemaal geweest waren.

Anna Cornelia van Gogh-Carbentus (1819 - 1907)

Stilleven met mand met bloemen, 1844

Vincent's moeder Anna bracht haar kinderen liefde bij voor de natuur en voor tekenen. Dit is een van haar bewaard gebleven bloemstillevens.

Wist jij dat...?

Deze foto's zijn in hetzelfde jaar gemaakt: 1873. Vincent (links) was nog net negentien jaar, Theo (rechts) vijftien. Theo's foto was lange tijd onbekend. Toen het portretje werd gevonden, dachten mensen dat het de jonge Vincent was. Niet zo gek, want Vincent en Theo leken veel op elkaar.

Den Haag 1869

Theo komt bij zijn grote broer Vincent in Den Haag logeren, ze zijn dan vijftien en negentien jaar oud. Tijdens een lange wandeling naar de molen bij Rijswijk spreken ze af voor altijd vrienden te blijven.

Jules Dupré (1811 - 1889)

Herfst, c. 1865

De enorme hoeveelheid kunst die Vincent zag toen hij in de kunsthandel werkte, vormde de voedingsbodem voor zijn latere kunstenaarschap.

Vincent verzamelde goedkope prenten en illustraties uit tijdschriften. Hij prikte ze ter inspiratie op aan de muur. Met Theo wisselde hij doorlopend prenten uit. De broers voelden zich op die manier verbonden met elkaar en ze leerden zo veel over kunst.

Wil je meer weten over deze prenten? Lees en bekijk dan de brief die Vincent op 6 juli 1875 aan Theo schreef (brief 37) op www.vangoghletters.org/vg/letters/let037/letter.html

Wat zou jij doen?

In december 1875 verkeert Vincent in tweestrijd. Hij werkt inmiddels in Parijs voor kunsthandel Goupil & Cie, en kerst is de drukste tijd

van het jaar. Verlof zit er daarom niet in, maar hij wil graag naar zijn familie in Brabant om samen Kerstmis te vieren.

Wat zou jij doen als je Vincent was? Blijven of naar huis gaan?

Kijk op de achterzijde van dit paneel om te zien wat Vincent besluit.

Het was vast verstandiger geweest als Vincent op de zaak was gebleven. Maar hij besluit om zonder toestemming naar huis te gaan. Als hij weer op zijn werk verschijnt wordt hij ontslagen. Werkloos gaat Vincent terug naar Nederland en trekt bij zijn ouders in. Kort na thuiskomst tekent hij de pastorie waar ze wonen. Volg de lijn op de vloer en muren om te zien hoe het verder gaat met Vincent.

1876-1880

Vincent zoekt zijn weg en...

probeert het als hulponderwijzer

is een tijdje bediende in een boekhandel

volgt lessen Grieks en Latijn in voorbereiding op een studie theologie

volgt korte tijd een opleiding tot evangelist

werkt als lekenprediker

kiest in de zomer van 1880 voor het kunstenaarschap

Theo van Gogh (1857-1891)

Theo van Gogh steunde zijn broer onvoorwaardelijk, zowel persoonlijk als financieel. In ruil voor een maandelijkse toelage stuurde Vincent zijn werk naar hem op. Theo begon op zijn vijftiende bij dezelfde kunsthandel als Vincent en schopte het in 1881 tot filiaalmanager van een van de galeries van Goupil & Cie in Parijs. Hier verhandelde hij het werk van zowel gevestigde namen als opkomende, moderne kunstenaars. Zelf verzamelde hij ook en toen Vincent in 1886 bij hem kwam wonen, gingen ze dit samen doen. Sterk beïnvloed door de moderne kunst die hij in Parijs zag, maakte Vincent een enorme ontwikkeling door. Theo begon meer en meer te

geloven in de kracht van Vincents werk. Het was zijn grootste wens dat zijn broer erkenning zou krijgen.

Théophile de Bock (1851 - 1904)

Meer met een boot, c. 1880

Theo kende de kunstenaar Théophile de Bock persoonlijk, misschien heeft hij dit schilderij daarom voor een vriendenprijs kunnen krijgen. Het was een van de eerste aankopen voor zijn eigen verzameling.

Edouard Manet (1832 - 1883)

Het konijn, 1866

Edouard Manet was in Theo's tijd al zo bekend, dat een schilderij van hem te kostbaar was. Prenten waren een stuk goedkoper, dus die kon hij wél toevoegen aan zijn verzameling.

Wist jij dat....?

Theo verkócht niet alleen kunst, samen met Vincent verzámelde hij het ook. Schilderijen, prenten en tekeningen van kunstenaars die ze bijzonder vonden. Of van kunstenaars waar ze vrienden mee waren. John Russell bijvoorbeeld, een kunstenaar uit Australië. Hij schilderde het portret van Vincent.

Stel je voor....

Wat als Theo voor zichzelf was begonnen? Hij speelde vaak met die gedachte en het kwam er zelfs bijna van. Had hij Vincent wel financieel kunnen blijven steunen als hij verantwoordelijk was geweest voor zijn eigen kunsthandel?

Émile Bernard (1868 - 1941)

Bretonse vrouw in een boomgaard, 1888

Vincent ruilde regelmatig zijn eigen werk met dat van bevriende kunstenaars, zoals Émile Bernard. Zo droeg ook hij concreet bij aan de uitbreiding van de verzameling.

Wat zou jij doen?

Het is winter 1887 en Vincent en Theo wonen ongeveer een jaar samen in Parijs.

Theo is de wanhoop nabij. Vincent gedraagt zich soms zo onmogelijk dat Theo twijfelt of hij nog langer wil samenwonen met zijn broer. Maar wat komt er van Vincent terecht als Theo hem vraagt te vertrekken?

Wat zou jij doen als je Theo was? Vincent uit huis zetten of proberen om de situatie te verbeteren?

Theo staat op het punt om Vincent te vragen ergens anders te gaan wonen, maar uiteindelijk praat hij het uit met zijn broer. De band tussen de twee wordt nog hechter en Theo blijft zijn broer steunen in het kunstenaarschap. Vincent is hem daar dankbaar voor en draagt het stilleven *Kweeperen, citroenen, peren en druiven* aan hem op.

Wist jij dat....?

'A mon frère Theo', staat er op dit schilderij. Dat is Frans en betekent 'Voor mijn broer Theo'. Maar Theo was niet alleen Vincents broer, hij was ook zijn beste vriend. Vincent maakte dit stilleven voor hem, omdat Theo hem altijd steunde.

Hendrik Vrijdag (1763 - 1832)

Kabinet van Theo van Gogh, c. 1790-1800

In deze kast bewaarde Theo prenten en tekeningen. Later werden ook de brieven van Vincent erin bewaard. De kast is gemaakt door zijn overgrootvader en kreeg een prominente plek in Theo's huis.

Jo van Gogh-Bonger (1862-1925)

In april 1889 trouwde Jo Bonger met haar grote liefde Theo. Het geluk was van korte duur, nog geen twee jaar later overleed Theo. Jo bleef verslagen achter met hun zoontje en een appartement vol kunstwerken. Ze besloot om Theo's droom voort te zetten. Ze liet de kunstwerken tentoonstellen en verkocht strategisch aan verzamelaars en kunsthandelaren wereldwijd. Ook zorgde ze ervoor dat in 1914 de eerste uitgave van Vincents brieven aan Theo werd gepubliceerd. Dankzij Jo's jarenlange inzet kreeg Vincents werk erkenning. Tegelijkertijd wist ze heel goed wat ze niet wilde verkopen en hield ze een groot deel van de verzameling bij elkaar.

In de maanden tussen hun verloving en huwelijk stuurden Theo en Jo elkaar veel brieven en verschillende foto's. Een terugkerend onderwerp was Theo's zoektocht naar het perfecte appartement en hoe ze dat zouden inrichten.

Wist jij dat....?

Dit stuk stof stuurde Theo aan Jo in Amsterdam. Hij wilde laten zien wat hij mooie gordijnen vond voor hun nieuwe woning in Parijs. Daar zouden ze gaan wonen als ze getrouwd waren. Als je goed kijkt, zie je dat er een vogel op staat.

31 januari 1890

Vincent, de zoon van Jo en Theo wordt geboren.

29 juli 1890

Jo's zwager Vincent overlijdt met Theo aan zijn zij.

Wat zou jij doen?

Na Theo's dood staat Jo in 1891 voor een dilemma. Ze moet beslissen wat ze gaat doen met de honderden werken van Vincent en de rest van de nalatenschap. Het was Theo's droom om Vincents werk bekend maken, maar kan dat ook haar doel worden?

Wat zou jij doen als je Jo was? Afstand doen van Vincents werken | De droom van Theo voortzetten?

Kijk op de achterzijde van dit paneel om te zien wat Jo besluit.

Het verlies van Theo was een enorme klap, zoals Jo beschrijft in haar dagboek. Toch kiest ze er in deze moeilijke tijd voor om in Theo's voetsporen te treden. Ze besluit er alles aan te doen om het werk van Vincent bekend te maken.

Loop verder en ontdek hoe ze dit doet.

Meijer de Haan (1852 - 1895)

Portret van Theo van Gogh, 1889

Theo's vriend, kunstenaar Meijer de Haan, tekende hem terwijl hij een brief schreef aan zijn geliefde Jo. De tekening stuurde Theo mee met de brief.

Vincent van Gogh (1853 - 1890)

Fontein in de tuin van de inrichting, 1889

Volgens Jo was dit Theo's favoriete tekening van Vincent. Ze wilde deze daarom nooit verkopen.

Wel zond ze *Fontein in de tuin van de inrichting* in voor een tentoonstelling, kort na Theo's overlijden.

Wist jij dat....?

Van sommige dingen weet je dat je ze nooit meer kwijt wil. Zo was het ook bij Jo. Sommige schilderijen van Vincent wilde ze nooit verkopen. *De oogst* bijvoorbeeld. Die hing boven de piano in het huis waar ze met Theo woonde, toen ze net getrouwd waren.

Foto: Bernard Eilers, 1910-1911

Jo samen met de jonge Vincent en haar tweede man Johan Cohen Gosschalk in de eetkamer van hun huis in Amsterdam, omringd door kunstwerken uit de verzameling.

Jo snapte hoe belangrijk het was dat zoveel mogelijk mensen Vincents werk zouden zien en waarderen. Ze verkocht bijna 200 van zijn schilderijen en meer dan 50 tekeningen

1905

Jo organiseerde de grootste Van Gogh-tentoonstelling ooit, in het Stedelijk Museum in Amsterdam

Vlak na Vincents dood zei Theo al dat hij de prachtige brieven van zijn broer wilde bundelen. Jo nam deze enorme klus op zich. In 1914 werd *Brieven aan zijn broeder* gepubliceerd.

Stel je voor....

Wat als Jo de brieven nooit had gepubliceerd omdat ze die te privé vond? Was Vincent net zo beroemd geworden als we niet zo veel wisten over zijn worstelingen, dromen en ideeën?

Ingenieur Vincent van Gogh (1890-1978)

Jo en Theo's zoon Vincent groeide van jongs af aan op tussen de kunstwerken van zijn steeds beroemder wordende oom en naamgenoot. Op 21-jarige leeftijd was hij meerderjarig en kreeg hij zeggenschap over zijn helft van de erfenis. Die werd tot die tijd door zijn moeder beheerd.

Het stond voor hem allesbehalve vast om in de voetsporen van zijn ouders te treden.

Hij verlangde naar een eigen leven, los van de kunst. Hij koos voor een studie werktuigbouwkunde en kreeg zo de titel 'ingenieur'. Na 1945 trad hij nadrukkelijker naar voren als hoeder van de collectie. Hij richtte de Vincent van Gogh Stichting op, waarin de volledige nalatenschap werd ondergebracht. Zo bleef 's werelds grootste verzameling werken van Van Gogh bewaard en bij elkaar.

Wat zou jij doen?

Vincent groeit op in de wetenschap dat hij op 21-jarige leeftijd zeggenschap krijgt over zijn deel van zijn vaders nalatenschap. De grote vraag is hoe hij die rol zal invullen.

Hij wil niets liever dan zijn eigen pad kiezen, maar de collectie laat je niet zomaar in de steek.

Wat zou jij doen als je Vincent was? Je eigen pad kiezen of je volledig inzetten voor de collectie?

Vincent besluit op zijn zeventiende om zijn hart te volgen en werktuigbouwkunde te gaan studeren. Hij bouwt een succesvolle carrière op, maar de collectie verliest hij nooit uit het oog. Als je verder loopt kom je er meer over te weten.

Vincent van Gogh (1853 - 1890)

Zeegezicht bij Les Saintes-Maries-de-la-Mer, 1888

In Vincents studentenkamer in Delft hing dit zeegezicht. Het was een van zijn lievelingswerken.

1930

Ingenieur Vincent stopt eind jaren '20 met de verkoop van werk van zijn oom.

Hij geeft een groot deel van de verzameling voor een onbepaalde tijd in bruikleen aan het Stedelijk Museum in Amsterdam.

Interieur van de ondergrondse kluis in de duinen bij Castricum

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd bijna de hele collectie veilig ondergebracht in een bunker in de duinen bij Castricum.

Stel je voor....

Wat als het ingenieur Vincent niet gelukt was een veilig onderkomen voor de collectie te vinden tijdens de Tweede Wereldoorlog? Stel je voor dat Vincents werk verloren zou zijn gegaan bij een bombardement...

Ingenieur Vincent had uitgesproken ideeën over hoe het werk van zijn oom het best tot zijn recht zou komen in het museum. Kunstlicht of daglicht? Welke kleur op de wand? Wat voor lijst om het schilderij? Al deze keuzes zijn bepalend voor de presentatie van een kunstwerk.

Probeer het zelf. Kies de lijst, wandkleur en lichtsterkte die jij het best vindt passen bij *Veld met irissen bij Arles* en *Zelfportret met vilthoed*.

Ingenieur Vincent dacht dat grijze muren en daglicht het beste zouden werken voor de kunstwerken. Daarnaast gaf hij de voorkeur aan eenvoudige lijsten.

Vincent van Gogh (1853 - 1890)

Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen, 1884-1885

Ingenieur Vincent kocht dit schilderij in 1958 van zijn nicht en bracht het onder in de Vincent van Gogh Stichting. Kunstenaar Vincent schilderde het in 1884 voor zijn moeder toen zij haar been gebroken had. Het is daarom echt een familiestuk.

Een nieuw museum

Ingenieur Vincent sloot een overeenkomst met de Nederlandse staat om de verzameling in een nieuw museum permanent toegankelijk te maken voor iedereen. In 1960 richtte hij de Vincent van Gogh Stichting op en twee jaar later droeg hij de nalatenschap over aan deze stichting. Daartegenover stond de toezegging van het rijk om een museum te bouwen.

In het bestuur van de Vincent van Gogh Stichting zit - naast familieleden - ook altijd een vertegenwoordiger van de Nederlandse staat. Op 2 juni 1973 vond de feestelijke opening van het Van Gogh Museum plaats. De hartenwens van de inmiddels 83-jarige Vincent was vervuld.

Wist jij dat...?

Bij een officiële opening zijn vaak beroemde en belangrijke mensen. Het Van Gogh Museum werd in 1973 geopend door koningin Juliana, de oma van koning Willem Alexander.

De bijzondere band tussen de familie en de collectie is nooit verbroken. Nog altijd zijn nazaten van ingenieur Vincent nauw betrokken bij het museum.